

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและขอเสนอแนะสำหรับการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในเขตการศึกษา 12
2. เพื่อหาค่าสหสัมพันธ์ของเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ระหว่างค่านลักษณะอาชีพ บุคลิกภาพส่วนตัว และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และกิ่งอำเภอในเขตการศึกษา 12 ทั้งหมดจำนวน 175 คน แยกตามขนาดอำเภอที่ปฏิบัติงาน คือ อำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มาก จำนวน 112 คน อำเภอขนาดกลาง จำนวน 45 คน และอำเภอขนาดเล็กและเล็กมาก จำนวน 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบวัดเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในรูปลักษณะซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล สเกล (Semantic Differential Scale) การทดลองเบื้องต้น (Try out) มีความสอดคล้องภายใน 0.91 เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร มีความสอดคล้องภายใน 0.78

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ ได้รับกลับคืนและเป็นฉบับที่สมบูรณ์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 168 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่า t-test และ F-test เมื่อพบความแตกต่างทดสอบด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเจตคติด้านต่าง ๆ ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สมรสแล้ว มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ อยู่ในระหว่าง 1-3 ปี ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในอำเภอขนาดใหญ่มาก และใหญ่ และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเฉพาะวิชาชีพ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ศึกษานิเทศก์มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในระดับค่อนข้างดี

2.1 เจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในแต่ละด้าน สรุปผลได้ดังนี้

2.1.1 ด้านลักษณะอาชีพ ศึกษานิเทศก์มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบในแต่ละเรื่องพบว่า เรื่องเกี่ยวกับความนิยมยกย่องมีเจตคติในระดับค่อนข้างดี เรื่องเกี่ยวกับงานเบา รายได้ดี มีเจตคติในระดับไม่ค่อยดี และเรื่องเกี่ยวกับความน่าสนใจ มีเจตคติในระดับปานกลาง

2.1.2 ด้านบุคลิกภาพส่วนตัว ศึกษานิเทศก์มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในระดับดี และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบในแต่ละเรื่องพบว่า เรื่องเกี่ยวกับความสามารถทางวิชาการ ความอดทนและเสียสละ การควบคุมตน ความมีเมตตากรุณา ความมั่นคงทางอารมณ์ การมีอำนาจเหนือผู้อื่นและการปฏิบัติตน มีเจตคติในระดับดี ส่วนเรื่องเกี่ยวกับการมีมนุษยสัมพันธ์ มีเจตคติในระดับค่อนข้างดี

2.1.3 ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ศึกษานิเทศก์มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในระดับค่อนข้างดี และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบแต่ละเรื่อง พบว่าเรื่องเกี่ยวกับสังคมการปฏิบัติงาน ขวัญและกำลังใจ ระบบงาน มีเจตคติในระดับค่อนข้างดี ส่วนเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตย ความสะดวกและปลอดภัย มีเจตคติในระดับปานกลาง

2.2 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ การฝึกอบรมและขนาดของอำเภอ พบว่าศึกษานิเทศก์จำแนกตามตัวแปรทุกตัวแปร มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในระดับค่อนข้างดีและไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นศึกษานิเทศก์จำแนกตามการฝึกอบรมพบว่า ศึกษานิเทศก์ที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมมีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านลักษณะอาชีพ บุคลิกภาพส่วนตัว และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน พบว่า

2.2.1 ด้านลักษณะอาชีพ ศึกษานิเทศก์ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป มีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่มีอายุ 31-35 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2 ด้านบุคลิกภาพส่วนตัว ศึกษานิเทศก์ที่เป็นหญิงมีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่เป็นชาย และศึกษานิเทศก์ที่ดำรงตำแหน่งระหว่าง 4-6 ปี มีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1-3 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.3 ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ศึกษานิเทศก์ที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมมีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.4 ศึกษานิเทศก์ที่สมรสแล้ว กับศึกษานิเทศก์ที่เป็นโสด และศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในทุกขนาดอำเภอ มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน

2.3 สหสัมพันธ์ของเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ระหว่างด้านลักษณะอาชีพ บุคลิกภาพส่วนตัว และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน พบว่าทั้งสามด้านมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในแต่ละคู่พบว่า ด้านลักษณะอาชีพกับด้านบุคลิกภาพส่วนตัว ด้านลักษณะอาชีพกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และด้านบุคลิกภาพส่วนตัวกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

อภิปรายผลการวิจัย

1. เจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ พบว่ามีเจตคติในระดับค่อนข้างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งเข้าดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอนั้น จะต้องคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีลักษณะความเป็นผู้นำ และมีความชำนาญเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาเป็นอย่างดี เป็นที่ยอมรับของโรงเรียนและครูผู้รับการนิเทศ ดังนั้นส่วนใหญ่บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้าดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ จึงมีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน และต่างก็มีความสมัครใจ พึงพอใจที่จะปฏิบัติงาน ซึ่งแสดงว่าบุคคลเหล่านี้ย่อมมีแนวโน้มเกี่ยวกับเจตคติในการเป็นศึกษานิเทศก์ไปในทางที่ดีอยู่แล้ว นอกจากนี้บุคคลที่เข้าสู่ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนหรือเคยปฏิบัติงานวิชาการมาก่อน ประสบการณ์เหล่านี้ก่อให้เกิดความมั่นใจในการให้ความช่วยเหลือ แนะนำเกี่ยวกับงานวิชาการแก่ครูเป็นอย่างดี และส่งผลให้การทำงานเป็นไปโดยราบรื่นและมีประสิทธิภาพ จากคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติและประสบการณ์เดิมที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ จึงอาจทำให้ศึกษานิเทศก์มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ไปในทางที่ดีได้

2. ในด้านลักษณะอาชีพ พบว่า ศึกษานิเทศก์มีเจตคติในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาชีพที่บุคคลเลือกเป็นตัวกำหนดการดำเนินชีวิตของบุคคลและสังคมที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความมั่นคงในงาน ความสำเร็จหรือล้มเหลวในงาน ความพึงพอใจในงาน การดำเนินชีวิตเกือบทุกด้าน และการใช้กำลังคนของชุมชนและประเทศ การเป็นศึกษานิเทศก์จึงนับว่าเป็นอาชีพหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของศึกษานิเทศก์ด้วยกัน เมื่อพิจารณาการสนองความต้องการพื้นฐานตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow 1971 อ้างถึงใน สุภาพรรณ โคตรจรัส 2525 : 352) ซึ่งกล่าวว่า บุคคลเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน

ขั้นใดแล้วก็พยายามที่จะแสวงหางานที่จะสนองความต้องการขั้นที่สูงขึ้นไป และถ้าบุคคลได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอก็จะมีคามพึงพอใจ และนั่นแนลลี (Nunnally 1959 : 300-301) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของเจตคติในทางบวก แต่ปรากฏว่า ในด้านลักษณะอาชีพ ศึกษานิเทศก์มีเจตคติในระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่าศึกษานิเทศก์ยังไม่แน่ใจว่าตนเองได้รับการตอบสนองในด้านลักษณะอาชีพอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่ ซึ่งส่งผลให้ศึกษานิเทศก์ยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะมีเจตคติไปในทางที่ดีหรือไม่ดี

3. เกี่ยวกับเรื่อง งานเบา รายได้ดี พบว่า ศึกษานิเทศก์มีเจตคติในระดับไม่คอยดี ทั้งนี้อาจเนื่องจากศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบมาก ดังรายงานวิจัยของ สายัณห์ ผาน้อย (2529 : 161-164) ซึ่งศึกษาพบว่า ลักษณะงานนิเทศการศึกษา 9 งานนั้น ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานในระดับมากถึง 6 งาน คือ งานนิเทศและตรวจเยี่ยม (ปฏิบัติมากที่สุด) งานข้อมูลทางการศึกษา งานพัฒนาการศึกษา การจัดทำแผนงบประมาณและการขอตั้งงบประมาณ งานสนับสนุนวิชาการ และงานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ และนอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี (2529 : 242) พบว่า ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนและดำเนินการนิเทศ แนะนำแก้ไขปรับปรุงและติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนมากที่สุด ประกอบกับในปัจจุบันนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีนโยบายเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงในด้านวิชาการจึงต้องปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพและก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น นอกจากศึกษานิเทศก์มีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบแล้ว จากผลการวิจัยของ มณีรัตน์ ฉัตรอุทัย (2525:185) ยังพบว่า ศึกษานิเทศก์ยังขาดการยอมรับจากครูอีก ซึ่งนับว่ามีผลกระทบต่อความรู้สึกของศึกษานิเทศก์มาก จากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่มีความรับผิดชอบมากดังกล่าว อาจมีผลให้ศึกษานิเทศก์ที่เดิมเคยมีเจตคติแนวโน้มนำไปในทางที่ดี กลับมีเจตคติไปในทางไม่คอยดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ฮอฟแลนด์ เจนีส และเคลลี (Hovland, Janis and Kelly 1953:13) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลนั้นจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย

4. ด้านบุคลิกภาพส่วนตัว นักศึกษานีเทศก์มีเจตคติในระดับดี ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า ก่อนที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพใดก็ตาม ส่วนใหญ่จะมีการวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของคนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพอื่น ๆ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ (Holland 1966 อ้างถึงใน สุภาพรรณ โคตรจรัส 2525 : 360) กล่าวว่า บุคลิกภาพเฉพาะอย่างจะสัมพันธ์กับอาชีพเฉพาะอย่าง กล่าวคือ การเลือกอาชีพของบุคคลเป็นการแสดงออกซึ่งคุณลักษณะของเขา และจากทฤษฎีของโรล ไทกล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกอาชีพของบุคคล คือบุคลิกภาพ (Roe and Seigelman 1964 อ้างถึงใน สุภาพรรณ โคตรจรัส 2525 : 360) นอกจากนี้ งานของศึกษานีเทศก์จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลเป็นส่วนใหญ่ บุคลิกภาพที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับศึกษานีเทศก์ในการที่จะส่งเสริมให้การปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องบุคลิกภาพของศึกษานีเทศก์หลายท่าน เช่น วิจิตร อนุวัชพันธ์ (2520) สัรารัญ ชนวนวัน (2520) วีระชาติ นักสอน (2524) ถวิล วรรณปะเก และ สุจิน ทัมเจริญ (2524) เป็นต้น (สังค อูทรานันท์ 2529 : 44) และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การที่ศึกษานีเทศก์จะเป็นที่ยอมรับ นับถือ และเป็นที่ยศรัทธาของผู้ร่วมปฏิบัติงานได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่ดีเป็นปัจจัยสนับสนุนด้วย จากความสำคัญดังกล่าวนี้เองที่มีผลให้ศึกษานีเทศก์มีเจตคติที่ดีในด้านบุคลิกภาพส่วนตัว

5. ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน นักศึกษานีเทศก์มีเจตคติในระดับค่อนข้างดี ทั้งนี้เนื่องจากศึกษานีเทศก์ส่วนใหญ่ที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาสู่ตำแหน่งศึกษานีเทศก์นั้น เป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในอำเภอที่เคยสอนอยู่ จึงมักจะไม่มีปัญหาเรื่องการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมที่ปฏิบัติงาน จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษานีเทศก์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.6 และอายุ 36 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.5 จะพิจารณาเห็นว่าส่วนใหญ่นักศึกษานีเทศก์อยู่ในวัยที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุภาพรรณ โคตรจรัส (2525 : 156-157) กล่าวว่า การปรับตัวในวัยที่มีอายุระหว่าง 30-55 ปีนั้นเป็นวัยที่มีโครงสร้างของบุคลิกภาพ แบบแผนของพฤติกรรมที่เป็นตัวของตัวเองที่เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต การปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะเป็นไปในแนวของการควบคุมสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่ได้

มีบุคลิกภาพที่สอดคล้องสอดคล้องกับการรับรู้ตนเองและโลกตามความเป็นจริง เป็นตัวของตัวเอง ควบคุมตนเองได้ มีความรับผิดชอบในตนเองและสังคม ยอมรับบทบาททางสังคมในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของตน ด้วยเหตุนี้ ศึกษานิเทศก์จึงมีเจตคติด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานไปในทางที่ดี

6. การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ การฝึกอบรม และขนาดของอำเภอ พบว่าศึกษานิเทศก์มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ในระดับค่อนข้างดีและไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นศึกษานิเทศก์จำแนกตามการฝึกอบรม พบว่าศึกษานิเทศก์ที่เคยเข้ารับการอบรมมีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การที่ศึกษานิเทศก์ที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ และขนาดของอำเภอที่แตกต่างกัน แต่มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากตั้งได้กล่าวแล้วว่า การเข้าสู่ตำแหน่งศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนั้น เกิดจากความสมัครใจ ฟังพอใจที่จะทำงาน บุคคลเหล่านั้นย่อมมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์อยู่แล้ว ครั้นเมื่อเข้าสู่ตำแหน่งซึ่งแม้ว่าจะมีประสบการณ์หรือได้รับข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มากขึ้น ก็ยังคงมีเจตคติที่ดีเช่นเดิม เจตคติจะเปลี่ยนแปลงไปก็ต่อเมื่อมีเหตุผลเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับที่ เซอร์ฟ (Sherif อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี 2523 : 15) พบว่าบุคคลที่มีตำแหน่งในสังคมสูงขึ้น จะมีการปฏิเสธข้อมูลหรือข่าวสารที่ได้รับ มากกว่าบุคคลที่มีตำแหน่งในสังคมระดับปานกลาง ด้วยเหตุนี้จึงอาจส่งผลให้ศึกษานิเทศก์ที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ และขนาดของอำเภอที่แตกต่างกัน มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ไม่แตกต่างกัน

7. ศึกษานิเทศก์ที่เคยเข้ารับการอบรมมีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม ทั้งนี้เพราะว่าศึกษานิเทศก์ที่เคยได้รับการอบรมนั้นจะได้รับความรู้ทางเนื้อหาและทฤษฎีทางการนิเทศการศึกษา ทำให้เกิดความเข้าใจในแนวปฏิบัติและวิธีการนิเทศการศึกษา ตลอดจนการประเมินผลการนิเทศการศึกษา จากวิทยากรที่ให้การอบรม ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ที่เคย

ปฏิบัติงานและมีประสบการณ์ในการนิเทศการศึกษาเป็นอย่างดีมาแล้ว ดังนั้นเมื่อศึกษานิเทศก์ที่เคยได้รับการอบรมทางกรนิเทศการศึกษามาแล้ว ย่อมมีความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา และเมื่อไปปฏิบัติงานศึกษานิเทศก์จะมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น อีกทั้งสามารถที่จะแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ และเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยได้รับการอบรม ซึ่งความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษานั้น ผลจากการวิจัยของธีรวรรณ นิช่างทอง (2529 : จ-ด) พบว่าศึกษานิเทศก์ที่ผ่านการอบรมทางกรนิเทศการศึกษามีความเข้าใจในด้านแนวปฏิบัติและวิธีการทางกรนิเทศการศึกษากับการประเมินผลการนิเทศการศึกษาสูงกว่าศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยผ่านการอบรม และได้พบอีกว่าความเข้าใจการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ซึ่งหมายความว่าถ้าศึกษานิเทศก์มีความเข้าใจในการนิเทศการศึกษามากเท่าใดก็จะมีเจตคติต่อการนิเทศการศึกษามากเท่านั้น และนอกจากนี้ ไมเออร์ส (Myers อ้างถึงใน นิพนธ์ ไทยพานิช 2527 : 327) ได้สอบถามครูเกี่ยวกับความรู้สึกต่อตนเอง และเจตคติต่อการนิเทศกรศึกษา โดยผู้วิจัยได้จัดให้กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิค ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติในทางที่ดีมากกว่ากลุ่มควบคุม ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าผลของการได้รับการฝึกอบรมย่อมมีอิทธิพลต่อเจตคติของผู้ได้รับการฝึกอบรมในทางที่ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ฉะนั้นจึงเป็นไปได้ว่านอกจากโดยส่วนรวมศึกษานิเทศก์ที่เคยเข้ารับการอบรม จะมีเจตคติที่ดีว่าศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมแล้ว ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานก็ทำให้ศึกษานิเทศก์ที่เคยเข้ารับการอบรมมีเจตคติที่ดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมอีกด้วย

8. ศึกษานิเทศก์ที่เป็นหญิงมีเจตคติในด้านบุคลิกภาพส่วนตัวดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่เป็นชาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซอริฟ (Sherif 1969 : 334) ที่กล่าวว่า เพศเป็นตัวแปรที่ทำให้บุคคลมีเจตคติแตกต่างกันไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เด็กเป็นต้นมา ทำให้เพศหญิงมีแนวโน้มในทางวางอันอ่อนงาย และประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 95) ยืนยันว่าระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย เพศหญิงจะถูกชักจูงได้ง่ายกว่าเพศชาย โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมซึ่งผู้หญิงมักจะเป็นคนชอบประณีตประนอมมากกว่า จึงมีผลทำให้เพศหญิงมีความคิดผูกพันอยู่กับหลักการ ระเบียบหรือกฎเกณฑ์มากกว่าเพศชาย

จึงอาจเป็นไปได้ว่าศึกษานิเทศก์เพศหญิง มีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์เพศชาย

9. ศึกษานิเทศก์ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป มีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ในด้านลักษณะอาชีพ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโดยปกติแล้ว ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี นั้นถือว่าอยู่ในช่วงของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่ถูกคาดหวังว่าเป็นผู้มีความพร้อมที่จะเริ่มชีวิต ทั้งการที่จะประสบความสำเร็จในด้านอาชีพ สภาพแวดล้อมใหม่ การแก้ปัญหาจะเกิดขึ้น พอใจหรือไม่พอใจขึ้นอยู่กับสภาพความเข้าใจต่อสภาพการณ์ชีวิต เป็นวัยที่มีความตึงเครียดทางอารมณ์ บางครั้งตั้งความหวังไวสูงแต่ไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง บางคนอาจกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์ ซึ่งสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จะทำให้เกิดอารมณ์ตึงเครียด ซึ่งมักอยู่ในรูปของความกังวล เช่นกังวลเรื่องปัญหาเศรษฐกิจ ธุรกิจการงาน และชีวิตครอบครัว ส่วนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป ซึ่งมีความคล่องตัวในการแก้ปัญหา มีสภาพอารมณ์คงที่และสุขุมขึ้น (ประยูรศรี สุยะสุนานนท์ 2521 : 155-156) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ศึกษานิเทศก์ที่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ส่วนใหญ่จึงมีความวิตกกังวลมากในเรื่องของเศรษฐกิจ การงาน และชีวิตครอบครัว และมีความตึงเครียดทางอารมณ์สูง หากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ก็จะมีผลกระทบต่อความรู้สึกของตนเองมาก ซึ่งตรงกันข้ามกับศึกษานิเทศก์ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป มีอารมณ์ที่คงที่และสุขุมขึ้น และจากการวิจัยของแคมเบลล์ (Campbell 1960:7) พบว่า บุคคลที่มีอายุมากจะมีความคงที่ทางเจตคติมากกว่าผู้มือน้อย ดังนั้น อาจเป็นไปได้ว่าศึกษานิเทศก์ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป มีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ในด้านลักษณะอาชีพ

10. ศึกษานิเทศก์ที่เป็นโสดและศึกษานิเทศก์ที่สมรสแล้ว มีเจตคติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ถึงแม้โดยทั่วไปผู้ชายมักคิดว่าการแต่งงานทำให้ขาดอิสระภาพ แต่ก็ยังปรารถนาชีวิตสมรสและได้ประโยชน์จากชีวิตสมรส ปัจจุบันการคาดหวังว่าสามีจะต้องเป็นผู้นำและมีอำนาจเหนือกว่า ภรรยาต้องเป็นฝ่ายยอมตาม สามีเป็นฝ่ายรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของครอบครัว และภรรยาเป็นฝ่ายต้องฟังฟังนั้นเปลี่ยนไป มีการยอมรับ "ความเท่าเทียมกัน" ของสามีและภรรยามากขึ้น แม้นโยบายนี้จะยังมีปัญหาอยู่บ้าง แต่คู่สมรสพยายามหาจุดที่พอเหมาะเพื่อความเท่าเทียมกันที่เหมาะสมและการตระหนักถึงความสำคัญของความเท่าเทียมกันของสามี

และภรรยา ทำให้ฝ่ายหญิงพอจะคาดหวังถึงโอกาสที่จะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีการพื้พื้
 น้อยลง และมีช่องทางของการพัฒนาตนเอง ตามศักยภาพในชีวิตสมรสมากขึ้น และในขณะที่
 ฝ่ายชายสามารถคาดหวังถึงการที่ไม่ต้องแยกภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว
 และมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรและงานบ้านอื่น ๆ ได้มากขึ้น และนอกจากนี้ ได้
 มีการวิจัยพบว่าเพศชายที่แต่งงานแล้วมีสุขภาพทางกายและทางจิตดีกว่า มีรายได้ดีกว่า อายุยืน
 กว่า มีอัตราการกระทำผิดประเภทอาชญากรรมน้อยกว่า และมีความสุขมากกว่าเพศชายที่เป็น
 โสด (สุภาพรณ โศตรจรส์ 2525 : 297) ดังนั้น ถึงแม้ว่าศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่จะสมรสแล้ว
 ก็ตามแต่จากเหตุผลการยอมรับในความเท่าเทียมกันของสามีภรรยา จากผลการวิจัยดังกล่าวและ
 ความเข้าใจซึ่งกันและกันของทั้งสองฝ่าย รวมทั้งการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับตำแหน่งและ
 ความคาดหวังของสังคมต่อการปฏิบัติงานทางการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สำนักงาน
 การประถมศึกษาอำเภอ โดยเฉพาะความคาดหวังของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
 แห่งชาติ ในการให้ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ดำเนินงานในการ เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับ
 อำเภอ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ศึกษานิเทศก์ที่สมรสแล้ว สามารถปฏิบัติงานได้ตามปกติและ
 เท่าเทียมกันกับศึกษานิเทศก์ที่เป็นโสด โดยไม่ถือว่าการแต่งงานเป็นภาระในการปฏิบัติงาน
 แต่ประการใด จึงมีผลทำให้ศึกษานิเทศก์ที่เป็นโสดและศึกษานิเทศก์ที่สมรสแล้วมีเจตคติไม่
 แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ ชัดแย้งกับผลการวิจัยของภาคินัย สุนทรวิภาต (2528 : 84)
 ที่พบว่า ศึกษานิเทศก์ที่เป็นโสดและศึกษานิเทศก์ที่สมรสแล้ว มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์
 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชากรที่ ภาคินัย สุนทรวิภาต ศึกษาเป็นศึกษานิเทศก์
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งโดยหน้าที่และขอบเขตสถานที่ความรับผิดชอบแล้ว มี
 ความแตกต่างกับศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เพราะศึกษานิเทศก์สำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดต้องออกติดตามผลการปฏิบัติงานของแต่ละอำเภอ การปฏิบัติงานจึงมีใช้
 ใช้เวลาเพียงวันหรือสองวัน บางครั้งอาจเป็นอาทิตย์ หรือเป็นแรมเดือน คนโสดย่อมไม่เป็น
 ปัญหา สามารถมอบความคิด แรงงาน และอุดมการณ์ทำงานตามที่ได้ตั้งใจ แต่สำหรับผู้ที่สมรส
 แล้ว เมื่อสามีหรือภรรยาต้องจากกันแต่ละครั้งเป็นเวลานาน ๆ จึงอาจทำให้เกิดความขัดแย้ง
 หรือความตึงเครียดในเรื่องการงานและครอบครัวขึ้นได้ ดังนั้น เมื่อกลับมาจากการปฏิบัติงาน
 จึงต้องใช้เวลาสวนใหญ่มอบให้กับครอบครัวให้มากที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว

ลักษณะดังกล่าวจึงทำให้เกิดความวิตกกังวลเพราะทำให้ตนเองคิดว่าทำหน้าที่ไม่ได้สมบูรณ์ ไม่ว่าจะทำหน้าที่ของศึกษานิเทศก์หรือหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว (สุพัตรา สุภาพ 2522 : 59) ซึ่งตรงกันข้ามกับศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ที่สามารถปฏิบัติงานทั้งในหน้าที่และครอบครัวในเวลาเดียวกันได้โดยที่ไม่ถือว่าการมีครอบครัวเป็นการกระทบกระเทือน เพราะสถานที่ที่ปฏิบัติงานนั้นสามารถไปกลับได้ โดยไม่ต้องไปค้างแรมที่อื่น จึงไม่เกิดความขัดแย้งในเรื่องการงานและครอบครัว

11. ศึกษานิเทศก์ที่ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ระหว่าง 4-6 ปี มีเจตคติดีกว่า ศึกษานิเทศก์ที่ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1-3 ปี ในด้านบุคลิกภาพส่วนตัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการปฏิบัติงานนั้น บุคคลได้รับการเรียนรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติมากขึ้น ศึกษานิเทศก์ก็เช่นเดียวกันเมื่อได้รับการเรียนรู้และมีประสบการณ์ ก็ย่อมทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติมากขึ้น และเมื่อประสบปัญหาที่สามารถแก้ไขได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อีวรรณ นิช่างทอง (2529 : จ-ค) ที่พบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาตั้งแต่ 2-5 ปี มีความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาสูงกว่า ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 2 ปี และพบว่า ความเข้าใจการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการนิเทศการศึกษา ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ซึ่งหมายความว่าถ้าศึกษานิเทศก์มีความเข้าใจในการนิเทศการศึกษามากเท่าใด ก็จะมีเจตคติต่อการนิเทศการศึกษามากเท่านั้น ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่าเมื่อศึกษานิเทศก์มีความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศการศึกษา ก็ย่อมมีผลต่อการปรับปรุง พัฒนา และมีเจตคติต่อบุคลิกภาพไปในทางที่ดีตามไปด้วย ซึ่งตรงกันข้ามกับศึกษานิเทศก์ที่ดำรงตำแหน่งระหว่าง 1-3 ปี ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาน้อย อีกทั้งส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมทางการนิเทศการศึกษามากเลย จึงทำให้ศึกษานิเทศก์ที่ดำรงตำแหน่งนี้มีความเข้าใจการนิเทศการศึกษาน้อยกว่าศึกษานิเทศก์ที่ดำรงตำแหน่ง 4-6 ปี บางครั้งจึงเกิดความสับสนในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้ศึกษานิเทศก์เกิดความไม่เชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น ทั้งในเรื่องความรู้ ความสามารถและการประพฤติปฏิบัติ ฉะนั้น จึงมีผลต่อการที่จะเป็นศึกษานิเทศก์ที่มีบุคลิกภาพที่ดี ตามความคาดหวังของสังคม ประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ได้รับจึงมีผลต่อเจตคติของศึกษานิเทศก์ด้วย ซึ่ง ฮอนแลนด์ เจนีสและเคลลี (Honland, Janis and Kelly 1953 : 12-13) กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และเจตคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปเมื่อบุคคลเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้ทำให้บุคคลได้รับความคิดใหม่ ๆ เมื่อบุคคลมีประสบการณ์ที่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเนื่องจากได้รับการเสริมแรง บุคคลนั้นจะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น และเมื่อบุคคลมีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพราะได้รับการลงโทษ บุคคลนั้นจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่าศึกษานิเทศก์ที่ดำรงตำแหน่ง 4-6 ปี มีเจตคติดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่ดำรงตำแหน่ง 1-3 ปี ในด้านบุคลิกภาพส่วนตัว

12. ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอที่ปฏิบัติงานอยู่ในทุกขนาด อำเภอ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าตามหลักเกณฑ์ในการบรรจุผู้ที่มีความประสงค์จะดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ผู้สมัครต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน และเสนอชื่อต่อสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ โดยคณะกรรมการคัดเลือกจะพิจารณาความเหมาะสมของผู้ที่กลุ่มโรงเรียนเสนอชื่อ โดยเรียงลำดับความเหมาะสมของบุคคลตามที่ได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มโรงเรียนทุกคนแล้ว เสนอชื่อไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดโดยคณะกรรมการในระดับจังหวัดจะคัดเลือกตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2524 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หนังสือ ที่ ศธ 1401/39885 5 พฤศจิกายน 2527) เมื่อได้รับการคัดเลือกแล้วส่วนใหญ่ จะได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานตามอำเภอเดิมซึ่งเคยปฏิบัติการสอนอยู่ทำให้ไม่เป็นปัญหาสำหรับการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ และที่สำคัญก็คือศึกษานิเทศก์ที่เข้ามาสู่ตำแหน่งศึกษานิเทศก์มีความสมัครใจและพึงพอใจที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งนี้หรือกล่าวได้ว่ามีแนวโน้มของเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์อยู่แล้ว และถึงแม้ว่าขนาดของอำเภอจะไม่เท่ากันก็ตาม แต่

ปัจจุบันทุกอำเภอแต่ละขนาดจะมีครูช่วยราชการงานนิเทศการศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งเบาภาระในเรื่องงานธุรการหรืองานวิชาการอื่น ๆ ได้ ซึ่งแสดงว่าขนาดของอำเภอไม่มีผลต่อเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ของศึกษานิเทศก์มากนัก จึงทำให้ศึกษานิเทศก์มีเจตคติไม่แตกต่างกัน

13. สหสัมพันธ์ของเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ในด้านลักษณะอาชีพ บุคลิกภาพส่วนตัว และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน พบว่าทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งหมายความว่าถ้าศึกษานิเทศก์มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านลักษณะอาชีพ ก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านบุคลิกภาพส่วนตัวและด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานด้วย ในทางกลับกัน หากศึกษานิเทศก์มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านลักษณะอาชีพ ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านบุคลิกภาพส่วนตัวและด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน ในทำนองเดียวกันหากศึกษานิเทศก์มีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านหนึ่งด้านใด ในระดับใดก็ตาม ก็จะมีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านอื่น ๆ ในระดับนั้นเช่นกัน และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในแต่ละคู่พบว่า ด้านลักษณะอาชีพมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพส่วนตัว ซึ่งหมายความว่า ถ้าศึกษานิเทศก์มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านลักษณะอาชีพก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านบุคลิกภาพส่วนตัวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิลเลียมสัน (Williamson) อ้างถึงใน สุภาพรรณ โคตรจรัส 2525 : 355) ซึ่งเป็นผู้นำแนวคิดการให้คำปรึกษาแบบลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพ ได้เห็นว่า บุคคลประกอบด้วยแบบแผน ของความสามารถหรือศักยภาพ หรือลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งลักษณะที่เฉพาะตัวดังกล่าวของบุคคลจะสัมพันธ์กับอาชีพเฉพาะอย่าง และฮอลแลนด์ (Holland 1966 อ้างถึงใน สุภาพรรณ โคตรจรัส 2525 : 360) เน้นว่า บุคลิกภาพเฉพาะอย่างสัมพันธ์กับอาชีพเฉพาะอย่างเช่นกัน และยังกล่าวต่อไปว่า อาชีพที่บุคคลต้องการคือ อาชีพที่เขาสามารถแสดงออกซึ่งบุคลิกลักษณะของเขาได้มากที่สุด ดังนั้น การที่ศึกษานิเทศก์ได้เลือกอาชีพศึกษานิเทศก์ก็เท่ากับว่าเขาต้องการที่จะแสดงบุคลิกภาพของเขาอย่างเต็มที่ ฉะนั้น หากได้รับการกระตุ้นหรือช่วยเหลือ ศึกษานิเทศก์ก็จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพ และจากการวิจัยพบว่าลักษณะอาชีพมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน หมายความว่า ถ้าศึกษานิเทศก์มีเจตคติที่ดีต่อการเป็น

ศึกษานิเทศก์ในด้านลักษณะอาชีพ ก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านสภาพแวดล้อม ในการปฏิบัติงานด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาชีพแต่ละอาชีพจะมีสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน ไป บุคคลจะแสวงหาสิ่งแวดล้อมและอาชีพที่ให้โอกาสเขาได้ใช้ทักษะและความสามารถที่มีและ ได้แสดงออกซึ่งเจตคติและค่านิยมของตน จะหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่ไม่สอดคล้อง (สุภาพรรณ โคตรจรัส 2525 : 362) ดังนั้น บุคคลจึงแสวงหาอาชีพที่มีสภาพแวดล้อมที่ สอดคล้องกับความต้องการของตน งานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ค่อนข้างหนัก ต้องใช้ความสามารถในการที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของครูไปในทางที่พึงประสงค์ หากศึกษานิเทศก์ไม่มีความ พึงพอใจ สิ่งแวดล้อมไม่สนองความต้องการ ย่อมจะมีผลต่อการมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเป็นศึกษา นิเทศก์ไปด้วย ศึกษานิเทศก์ก็ไม่สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ และจากการวิจัยยัง พบว่าบุคลิกภาพส่วนตัวมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ซึ่งหมายความว่า ถ้า ศึกษานิเทศก์มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ในด้านบุคลิกภาพก็จะมีเจตคติต่อการเป็นศึกษา นิเทศก์ ในด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 5 ของ ฮอลแลนด์ (Holland อ้างถึงใน เคลิ้ม บุษย์แก้ว 2525 : 24) ว่า ความพึงพอใจ ความมั่นคง ความสำเร็จในงานอาชีพขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เท่าเทียมกัน 2 ประการคือ บุคลิกภาพ ของบุคคล และสิ่งแวดล้อมของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่ ซึ่งก็เป็นข้อยืนยันได้ว่า การทำงานให้ประสบ ผลสำเร็จนั้นศึกษานิเทศก์จะต้องมีบุคลิกภาพส่วนตัวที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ในการปฏิบัติงาน ศึกษานิเทศก์ต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ อาชีพ บุคลิกภาพส่วนตัว และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน อีกทั้งต้องการจะปฏิบัติงานให้ ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ศึกษานิเทศก์จะต้องมีเจตคติที่ดีทั้งด้านลักษณะอาชีพ บุคลิก ภาพส่วนตัว และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

ขอ เสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์ที่เคยเข้ารับการอบรมมีเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ดีกว่าศึกษานิเทศก์ที่ไม่เคยเข้ารับการอบรม ย่อมแสดงว่า การฝึกอบรมมีผลต่อเจตคติของศึกษานิเทศก์ ดังนั้น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดควรจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ในทฤษฎีหลักการ แนวปฏิบัติ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนการประเมินผล เพื่อที่จะทำให้ศึกษานิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ และนอกจากนี้ ควรสนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ลาศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้ หรือการเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับงานทางการนิเทศการศึกษา

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดควรให้ความเอาใจใส่ในเรื่องการสร้างขวัญและกำลังใจ และความสะอาดปลอดภัย เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ในด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะเรื่องขวัญและกำลังใจ และความสะอาดปลอดภัย ศึกษานิเทศก์มีเจตคติในระดับปานกลางเท่านั้น ย่อมแสดงว่าศึกษานิเทศก์ยังไม่ได้ได้รับความพึงพอใจหรือสนองความต้องการของศึกษานิเทศก์เท่าที่ควร

3. จากการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์มีเจตคติไม่ค่อยดีในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานและรายได้ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหน้าที่และงานที่รับผิดชอบของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอให้เหมาะสม โดยพิจารณางานให้ตรงกับบทบาทหน้าที่ให้มากที่สุด และควรพิจารณาในเรื่องการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับสวัสดิการ อื่นทั้งเบียดเบียนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบัน

ขอ เสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์ ในเขตการศึกษา 12 เพื่อประโยชน์ในการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์ในเขตการศึกษา 12 เท่านั้น ควรมีการวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ ในเขตการศึกษาอื่น ๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ในการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ในเขตการศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

2. หากมีการวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับเรื่องนี้ ควรได้มีการศึกษาเจตคติของครูผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบึงสามพัน

3. ควรได้มีการศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ ของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบึงสามพัน กับศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรือเปรียบเทียบเจตคติต่อการเป็นศึกษานิเทศก์ของศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กับศึกษานิเทศก์ในหน่วยงานอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย